MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Škola: Základní škola a mateřská škola, Lelekovice, okres Brno-venkov, Hlavní 102/32, 664 31 Lelekovice
Školní rok: 2024/2025
Počet žáků v základní škole: 148

Zaměření Minimálního preventivního program základní školy

Minimální preventivní program je zaměřen na všechny žáky 1. - 5. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí a k dětem s poruchami učení a chování.
U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace.
Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, záškoláctví, rodičům žáků – agresorů a obětí v případech šikany.

Minimální preventivní program vychází z těchto materiálů:

- Koncepce prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT ČR
- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2005-2008
- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních. Č.j. 20 006/2007- 51
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT-21149/2016
- Zákon č.56/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), řeší práva a povinnosti školy, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců.
- Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje některé odstavce, které se týkají vztahů rodičů a dětí, odpovědnosti rodičů a výchovných opatření.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se zabývá problémy dětí, které jsou nějakým způsobem ohrožené.
- Zákon č. 200(1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961, ve znění pozdějších předpisů.
- Metodický pokyn ministra školství. Mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. Č.j 224 246/2008 - 50 ze dne 3.12. 2008

I. Charakteristika školy

Obec Lelekovice se nachází v Jihomoravském kraji, žije v něm zhruba 2 000 obyvatel. Svou velikostí nepatří mezi nejohroženější lokality z hlediska výskytu sociálně patologických jevů, ovšem svou geografickou polohou již nyní vykazuje určité známky zasažení mladé populace z hlediska rizikového chování a rizikových faktorů. Lelekovice leží v těsné blízkosti Brna, což s sebou přináší určitá rizika.

V Lelekovicích je jedna základní škola, kterou navštěvují zejména děti z Lelekovic a děti z vedlejší obce Česká. V roce 2013 proběhla rozsáhlá rekonstrukce školní budovy, byla vyměněna okna, školní budova byla zateplena, opatřena novou fasádou a bylo zmodernizované i topení v budově. V roce 2012 byl otevřen nový pavilon školy, který je situován ve dvorním traktu a je spojen s hlavní budovou školy spojovacím tubusem. V nově vybudovaném pavilonu se nachází jedna třída – 2. A třída, která zde má i svou šatnu. V na jaře roku 2021 byla dokončena další přístavba školy, ve které se nachází kabinet speciálního pedagoga, sociální zařízení a třídy 1. A a 1. B, které zde mají také šatny.

Základní školu v Lelekovicích navštěvuje 148 žáků, děti jsou rozděleny do 9 tříd. První, druhý, třetí a čtvrtý ročník tvoří dvě třídy, ostatní třídy jsou po jednom počtu. Ředitelkou školy je Mgr. Hana Mikaušová, školním metodikem prevence je Mgr. Iveta Kišová. Ve škole je celkem zaměstnáno 31 pedagogických pracovníků a nepedagogických pracovníků. Na škole fungují čtyři oddělení školní družiny, funguje i ranní družina a to od 7.00 hod. do 7.45 hod. Na škole působí i dvě speciální pedagožky a 9 asistentů pedagogů.

Ve školním roce 2007/2008 byla zahájena nová etapa vzdělávání. Škola vstoupila do vlastního školního vzdělávacího programu Pěšina, který byl již dva roky pedagogickým sborem pečlivě připravován. Ve školním roce 2007/2008 si jej poprvé vyzkoušeli žáci prvních ročníků.

II. Analýza současného stavu ve škole

Velmi závažným problémem se v současné době jeví mezi mládeží zejména zneužívání legálních drog – kouření a alkohol. Také jejich značná společenská tolerance je příčinou vzrůstající spotřeby u stále se snižující věkové skupiny dětí a mládeže. Proto je nutností nepodceňovat tento nebezpečný jev. V naší škole není zneužívání nelegálních drog mezi dětmi zatím rozšířeno. V uplynulých letech byl zaznamenám na škole pouze jeden případ kouření. Alkohol zaznamenán nebyl.

Ve škole je malé procento dětí pocházející z málo podnětného rodinného prostředí. Často se setkáváme s ím, že rodina nevěnuje dítěti dostatek času a náležitou péči. V rodinách velmi často chybí pevně stanovená pravidla chování. Školu navštěvuje také malé procento dětí s diagnózou specifická porucha učení. Tyto děti jsou, po konzultaci s rodiči, odesílány do pedagogické poradny, se kterou naše základní škola spolupracuje.

Snažíme se, aby se prevence a zdravý životní styl staly přirozenou součástí života školy, školních osnov a výuky jednotlivých předmětů a nebyla pojímána jako nadstandardní aktivita školy.

III. Cíle programu

- K základním cílům primární prevence sociálně patologických jevů patří:
- prevence v oblasti zneužívání návykových látek, hráčství, vandalizmu, záškoláctví, virtuálních drog, xenofobie, rasizmu, šikany a násilného chování
- výchova žáků ke zdravému životnímu stylu
- Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdravého životního stylu jsou:
  zvyšování sociálních kompetencí (rozvíjení sociálních dovedností, odpovědnost za své chování a uvědomění si důsledků svého jednání),
- posilování komunikačních dovedností (nenásilné zvládání konfliktů, odmítání návykových látek, odmítání návykových látek, adekvátní reakce na stres, kritiku a neúspěch),
- vytváření pozitivního sociálního klimatu (vytvoření atmosféry pohody, klidu, bez strachu, nejistoty, nastolení pocitu důvěry mezi žákem a učitelem),
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám (mravní a morální hodnoty, právní vědomí a humanistické postoje k ostatním).
- vést žáky ke smysluplnému využívání volného času

- zapojování rodin do života školy

Aby došlo k osvojení preventivních kompetencí, naše škola průběžně zapracovává konkrétní témata prevence do vzdělávacího procesu (tematických plánů) a především do osobnostního a sociálního výcviku, který je nedílnou součástí výuky ve všech třídách.
Prevence je zařazována do většiny vyučovacích předmětů.

IV. Realizace minimálního preventivního programu:

Na realizaci MPP se podílí vedení školy, školní metodik prevence, ostatní pedagogičtí pracovníci školy, dětský lékař, pracovník pedagogicko-psychologické poradny, sociální odbor a Policie ČR. Všichni pedagogičtí pracovníci školy dbají o rozvoj žáků, podporují jejich sebevědomí, schopnost vytvářet přátelské vazby, prosociální dovednosti, nenásilné zvládání konfliktů, atd. Učitelé seznamují děti s dalšími informacemi z oblasti zdravého životního stylu, prevence závislostí a sociálně patologických jevů. Zaměřují se nejen na poskytování informací, ale i na vytváření postojů žáků k problematice a osvojování dovedností komunikace, zvládání sociálních vztahů a stresových situací, asertivity a odmítání. Podle možností zařazují do výuky různé formy a metody práce s využitím dalších psychosociálních prvků a technik k práci využívají velké množství videokazet, které jsou součástí knihovny ZŠ.

K dosažení cílů MPP přispívají i následující opatření:

- pedagogický dohled nad žáky je zajištěn během všech přestávek a před vyučováním v prostorách školy a v době obědů v jídelně (prevence šikany a užívání návykových látek)
- v případě potřeby, mají žáci možnost svěřit se se svými problémy jednotlivým vyučujícím či přímo ředitelce ZŠ
- jednotliví třídní učitelé průběžně sledují vztahy ve třídních kolektivech, aby byla zajištěna včasná diagnostika a intervence při vzniku šikany, v případě potřeby spolupracují se školním metodikem prevence, popř. pracovníkem z pedagogicko-psychologické poradny
- jsou průběžně sledovány často se opakující krátkodobé absence žáků (prevence záškoláctví) a při zjištění případů následuje spolupráce s rodiči těchto žáků
- prevence sociálně patologických jevů je součástí školního řádu. Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce. Rodiče žáků dali souhlas s tím, aby v případě podezření na použití návykové látky, byly žáci testování na přítomnost této látky.
- průběžně jsou sledovány i další sociálně patologické jevy - vandalismus, brutalita, rasismus, atd. Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

    1. individuální pohovor se žákem
    2. podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
    3. doporučení kontaktu s odborníky
    4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
    5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

- pedagogové mají možnost si zapůjčit propagační materiály a metodické pomůcky u školního metodika prevence a videokazety ve školní knihovně
- ve sborovně školy jsou vyvěšeny informace o postupu při událostech souvisejících s nálezem drog ve škole a s užitím alkoholu žáky v době vyučování
- přehled institucí a center krizové intervence v okrese včetně adres a telefonních čísel je k dispozici u školního metodika prevence
- v průběhu celého školního roku mají žáci možnost v případě příznivého počasí trávit velké přestávky na školním dvoře
- žáci mají možnost navštěvovat školní knihovnu

- ve škole se věnuje velká pozornost práci se žáky s SPU
- učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuálních konzultací
- rodiče mají možnost navštívit výuku ve dnech otevřených dveří bez ohlášení a v jiných termínech
- po dohodě s vyučujícím a tak poznávat prostředí školy

V průběhu školního roku 2024/2025 budou plněny následující úkoly:

- Účast metodika prevence na odborných seminářích, kurzech a dalším vzdělávání, spolupráce s Mgr. Cupalovou z PPP Sládkova Brno
- Spolupráce metodika prevence s Mgr. Mikaušem Ondřejem při řešení případných problémů žáků.
- Poskytování informací učitelům a osvětová činnost zaměřená na rodiče.
- Zvyšování informovanosti učitelů průběžným dokupováním odborných knih a časopisů do učitelské knihovny.
- Bude věnována zvýšená pozornost žákům s problémovým chováním.
- Bude věnována zvýšená pozornost jevům, které mohou signalizovat počínající zneužívání návykových látek nebo výskyt jiných sociálně patologických jevů.
- Budou podporovány projekty, které motivují žáky ke vhodnému využívání volného času (např. účast dětí v zájmových kroužcích a nepovinných předmětech na naší škole)
- Bude věnována zvýšená pozornost prevenci dětských úrazů a celkové prevenci před patologickými jevy.
- Žáci budou navštěvovat filmová a divadelní představení, koncerty, besedy apod.
- Žáci se budou i nadále zúčastňovat výtvarných, sportovních a dopravních soutěží

Během škol. roku 2024/2025 budou realizovány následující akce:

- návštěvy divadelních představení, výchovných koncertů (vytvářejí pozitivní vztah žáků ke kultuře)
- v přípravném týdnu se všichni pedagogičtí pracovníci účastní školení, které je zaměřené na prevenci a řešení patologických jevů, konkrétně na agresivitu
- návštěvy a absolvování výukových programů v CVČ Mateřídouška, Lipka a Jezírko, Ekocentrum
- návštěva Planetária
- první týden září bude věnován osobnostní a sociální výchově, stmelení kolektivů, tvorbě pravidel chování
- v září se uskuteční drakiáda a Trilek, Cvičení v přírodě Běh Březinou
- proběhnou program primární prevence Etické dílny 3. -5. ročník
- při zářijových třídních schůzkách budou rodiče seznámeni se Školním řádem, při listopadových třídních schůzkách budou rodiče informováni třídními učiteli o MPP na ZŠ a rodiče budou seznámeni s postupem školy v případě problémů žáků s legálními i nelegálními drogami.
- v měsíci říjnu se uskuteční Podzimní slavnost
- V měsíci listopadu bude charitativní jarmark – na škole se uskuteční výtvarné dílny zaměřené na výrobu předmětů pro tuto charitativní akci
- Mikuláš ve škole 5.tř.
- Poslední prosincový týden proběhne akce Vánoce ve škole zaměřené na tradiční řemesla
- v lednu bude zorganizována zimní škola v přírodě (vytváření zdravých návyků životního stylu a zařazování aktivit podporující týmovou spolupráci a posilujících pozitivní vztahy ve třídě), v případě příznivého zimního počasí se uskuteční akce Dobývání severního pólu
- v dubnu akce Básničky pro ovečku a akce Pěšina, Den Země
- v květnu se žáci 5. tříd účastní soutěže zdravotních hlídek, před touto soutěží budou žáci odborně proškoleni pracovníkem ČČK o poskytováné první pomoci a žáci se prakticky vyzkouší první pomoc na figuríně, v květnu se koná každoroční akce Kamínek pro školu

- v červnu se žáci zúčastní školy v přírodě (vytváření zdravých návyků životního stylu a zařazování aktivit podporující týmovou spolupráci a posilujících pozitivní vztahy ve třídě)
- v závěru škol. roku se uskuteční turnaj ve vybíjení Lelecup
- v závěru školního roku se uskuteční Školní akademie
- v červnu se uskuteční školní výlety tříd (zařazování aktivit podporující týmovou spolupráci a posilujících pozitivní vztahy ve třídě)

Metody práce:

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově.

Některé používané metody práce:
- výklad (informace)
- samostatná práce (referáty, informace z tisku)
- besedy, diskuse
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání
- skupinová práce , práce ve dvojicích
- projektové vyučování, celoškolní projekty např. Den Země, Vánoční jarmark,

Součástí hodnocení výsledků práce jednotlivých žáků i jejich sebehodnocení a slovní hodnocení učitelem. Žáci tak dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele a jsou informováni o svém pokroku a nedostatcích.

Úkoly pro jednotlivé ročníky

1. - 3. Ročník

Osobnost dítěte, sociální prostředí

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- uvědomování si podstaty přátelství, kamarádství a jeho význam pro lidský život
- sebevědomí, sebedůvěra, kamarádství - potřeba vzájemné pomoci, dorozumění, poznávání jiných, uvědomování si vlastní osobnosti
- vztahy mezi lidmi - přátelské, neutrální, nepřátelské, příklady řešení konfliktů / ve třídě / dohodou, nenásilně; vytváření příznivého prostředí ve třídě
- využívat pochvaly jako výchovného prostředku, zažít pocit úspěchu a radosti z práce
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- základní lidská práva, práva dítěte / Úmluva o právech dítěte /

Zdraví

- chápat pojem zdraví jako naprostou pohodu duševní, tělesnou a sociální
- zdraví a nemoc, ochrana proti nemocem, očkování, nácvik přivolání první pomoci a komunikace s lékařem
- zdravý denní režim-práce, odpočinek, pohyb, stravování, spánek

Hygiena

- dodržování základů osobní hygieny, předcházení nákazám, základní hygienické návyky, intimní hygiena, péče o zevnějšek

Výživa

- vliv stravy na zdraví, sestavení seznamu potravin a nápojů prospívajících a neprospívajících zdraví
- denní stravovací a pitný režim, jeho význam pro zdraví

Ochrana před úrazy

- pochopení tělesné zdatnosti jako faktoru, který podporuje zdraví, uvědomění si, jak ji získáme
- sport a zdraví, bezpečné chování v různých prostředích / doma, na ulici, dopravní prostředek /, při různých činnostech / práce, sport, zábava /
- nebezpe
- í zneužití mladšího a slabšího / šikanování, týrání, zastrašování / - nácvik modelových situací

Nebezpečí od cizích lidí

- nemluvit s neznámými lidmi, nikam s nimi nechodit (nácvik v modelových situacích)
- nácvik vhodného chování při snaze neznámého člověka o navazování kontaktů (modelové situace)
- nebezpe
- í odhozených jehel a stříkaček, nebezpečí manipulace s nimi, možnost nákazy závažnými chorobami

Návykové látky a zdraví

- působení reklamy

Alkohol, kouření

- nácvik dovednosti odmítat alkohol a cigarety / modelové situace /
- prohlubovat znalosti o škodlivosti a důsledcích působení alkoholu a kouření na lidský organizmus

Léky

- běžné léky, vitamíny, zásady jejich užívání,riziko užívání léků bez doporučení lékaře a vědomí rodičů
- prospěšnost a škodlivost přírodních látek

4. - 5. Ročník

Osobnost dítěte, sociální prostředí

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- sebevědomí, sebeúcta, pochvala a trest - reakce žáka a rodičů
- komunikace v rodině, mezi lidmi, konflikty v mezilidských vztazích (rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty, modelové situace)
- rozvoj schopnosti klást otázky a umět přiměřeným způsobem vyjádřit svůj názor
- posilování důvěry v učitele
- základní lidská práva, práva dítěte (Úmluva o právech dítěte)

Zdraví

- zdraví a jeho ochrana
- jak udržujeme zdraví, jak podporovat jeho rozvoj
- nemoci, jejich příznaky, očkování, karanténa, izolace
- pracovní den žáka, střídání zátěže a odpočinku

- duševní hygiena
- pohybový režim žáka
- úrazy dětí, poskytování první pomoci / modelové situace /
- následky narušeného vnímání a zastřeného vědomí na zdraví a běh lidského života

Hygiena

- osobní hygiena, péče o pleť, vlasy, ruce, nohy....
- prostředky osobní hygieny, hodnocení reklamy na prostředky osobní hygieny

Výživa

- zásady zdravé výživy, vliv stravování na zdraví člověka, současné směry ve výživě, preferování potravin zdravé výživy x nabídka rychlého občerstvení
- denní množství potravin a tekutin, pitný režim
- vliv reklamy / modelové situace - odmítání sladkostí ... /

Ochrana před úrazy

- sport a zdraví
- bezpečné způsoby chování v různých prostředích - odpovědné chování
- krizové situace - šikanování, kontakt s deviantní osobou, dealerem ...
- přivolání pomoci v situacích ohrožení osobního bezpečí, procvičování způsobů tísňového volání

Nebezpečí od cizích lidí

- naučit rozeznávat konverzaci se známými lidmi nebo těmi, kteří znají rodiče, od vyzvídání neznámých osob, nácvik reakce na tyto situace
- nácvik odmítnutí nabízeného
- vytipování nebezpečných míst a situací
- hry na osvojování sebejistoty a schopnosti zvládat nebezpečné situace

Návykové látky a zdraví

- preferovat pozitivní životní cíle, hledat vhodnější činnosti než jsou cigarety, alkohol, návykové látky / modelové situace odmítání těchto škodlivých látek /

Kouření

- potvrzení škodlivosti kouření
- orientace v reklamách, poznávat rozdíl mezi solidní nabídkou, reklamou klamavou nebo lživou
- vlastní návrhy reklamy propagující zdravý životní styl

Alkohol

- seznamovat s následky nadměrného požívání alkoholu

Drogy

- seznámit děti se základními poznatky o účincích a následcích různých typů drog / tlumivé, povzbuzující, halucinogenní /
- pochopit mechanismus vzniku závislosti
- seznámit s důvody, proč lidé berou drogy, s důsledky ve všech oblastech zdraví, umět navrhnout lepší řešení
- nácvik odmítání nebezpečných aktivit / v modelových situacích se zaměřit na nácvik odmítání návykových látek /
- seznamovat děti s různými typy organizací a profesí, kam se mohou případně obrátit
- / krizová centra, linky důvěry /, orientace v seznamu důležitých adres a telefonů služeb odborné pomoci

Znalostní kompetence žáků

- žáci dokáží vyjmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, zneužíváním léků a užíváním drog
- žáci znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- osvojují si zdravý životní styl
- umí vyjmenovat činnosti, které je vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu
- v případě nutnosti umí přivolat pomoc; ví, na koho se mají obrátit v případě, že se cítí ohroženi
- umí jednoduchým způsobem odmítnout nabízenou drogu nebo věc od neznámého člověka
- žáci umí rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a vědí, že jednání, které poškozuje práva druhých lidí je nezákonné

V. Školní program proti šikanování

Škola účinně chrání žáky před šikanováním, do tohoto procesu zapojuje všechny pedagogické pracovníky a zaměřuje se specifickou prevenci. Školní program proti šikanování se věnuje výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární.
Konkrétní preventivní mechanismy, které používá naše škola k tomu, aby minimalizovala šikanu a měla ji pod kontrolou jsou součástí bezpečnostního plánu, postupy při řešení krizových situací pro případ, že šikana nastala obsahuje krizový plán.

Školní program proti šikanování má tyto komponenty :

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);
2. motivování pedagogů pro změnu;
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. užší realizační tým (ředitel, třídních učitelé, vedoucí vychovatelka, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog);
5. společný postup při řešení šikanování - všichni pedagogičtí pracovníci jsou seznámení s tímto postupem a řídí se jim
6. primární prevence v třídních hodinách;
7. primární prevence ve výuce;
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;
9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů);
10. spolupráce s rodiči, rodiče jsou seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, a to na webových stránkách a na při třídních schůzkách
11. školní poradenské služby;
12. spolupráce se specializovanými zařízeními;
13. vztahy se školami v okolí

Bezpečnostní plán

- škola odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany
- na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se podílí celá škola
- školní metodik prevence a výchovný poradce disponuje kompetencemi k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně, pravidelně se vzdělává
- škola má nastavená konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve školním řádu, nastavené důsledky za porušení pravidel
- ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, pravidelná realizace třídnických hodin
- je nastavený vzájemný systém komunikace mezi pedagogy, pravidelný monitoring varovných signálů výskyty šikany,
- školení pedagogických pracovníků, zejm. v oblasti prevence šikany, řešení šikany
- zmapovaná sit˘pomoci pro žáky i pedagogy

Krizový plán - postupy pro vyšetření a řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně:

1. odhad závažnosti a formy šikany;
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili,
a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků
a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
    a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
    b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
    a) metoda usmíření;
    b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho
rodiči);
8. třídní hodina:
    a) efekt metody usmíření;
    b) oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:

A. První (alarmující) kroky pomoci
1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování
3. zalarmováni pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování,
informace rodičům

C. Vyšetřování
7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat
agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D. Náprava
11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy - bezpečnostní plán.
• Prevence stojí na celoškolním přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.
• Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru

důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
• Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
• Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
• Pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
• Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
• Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
• Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
• Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
• Všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák cítí přijatý.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

• Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstávat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Škola podporuje své pedagogy k vyhledání pomoci, zajisťuje bezpečí pro pedagoga a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
• Škola má připravený krizový plán, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
• V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pedagog si zajistí pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
• Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkosti, zvýšená citlivost, nechuť k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
• Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
• Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě
• Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
• V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

VI. Evaluace Minimálního preventivního programu za školní rok 2023/2024

Ve školním roce 2023/2024 bylo možné prevenci sociálně patologických jevů rozčlenit do několika oblastí.

- V rámci školy byly vytvářeny takové podmínky, aby se riziko sociálně patologických jevů minimalizovalo

- V rámci osvětové činnosti byly rodičům poskytovány informace související s prevencí a řešením sociálně patologických jevů.
- Žáci byli v rámci vyučování vedeni ke zdravému životnímu stylu.

Na začátku školního roku byl věnován 1. týden věnován osobnostní a sociální výchově. V tomto týdnu pracovaly jednotlivé třídy se svými třídními učiteli. Byly zařazovány takové aktivity, které napomáhaly ke stmelení kolektivů tříd, ke zlepšování schopností žáků vzájemně spolupracovat, komunikovat, napomáhaly k sebepoznání žáků a ke zvyšování jejich sebevědomí. V tomto týdnu si také třídy vytvářely svoje třídní pravidla chování. Cílem bylo vytvořit ve třídních kolektivech takové vztahy, které by snížily riziko vzniku šikany a umožnily začlenit se nově příchozím žákům do kolektivu.
K zamezení vzniku šikany mezi žáky se konaly společné akce, při kterých spolupracovaly všechny třídy na naší škole. Příkladem mohou být Den Země nebo společná letní i zimní škola v přírodě, různé sportovní akce. Při těchto akcích se mladší žáci dozvěděli nové informace formou vrstevnického učení.
Vzniklé drobné problémy řešila škola ve spolupráci s rodiči a se žáky.

Mgr. Iveta Kišová
školní metodik prevence sociálně patologických jevů

V Lelekovicích 2. 9. 2024